

A Kis-Cobárd sziklatömbje a Gyilkos-tó felett

A Gyergyói-havasokban járt az Erdők a Közjóért Szakosztály

Az OEE Erdők a Közjóért Szakosztályának immár hagyományos őszi hátizsákos tanulmányútja 2019 szeptemberében a Gyergyói-havasokba vezetett. A szakosztály második nagy erdélyi „körútjának” negyedik állomásán az úti cél a Gyilkos-tó és környéke volt. A túravezetést és tolmácsolást most is, mint mindig Daday Zsolt, a ROMSILVA Bihar megyei igazgatóságának munkatársa és felesége, Ildikó vállalta.

Kísérőink a helyi erdész és természetvédelmi kollégákkal jó előre leegyeztettek a környéken szóba jöhető szakmai és kulturális látnivalókat, amelyek persze jóval több lehetőséget kínáltak, mint ami 4 napba beleférne. Ezért a végleges menetrend kialakítását a megérkezésünk utánra hagytuk, így már pontosabb időjárás-előrejelzés szerint tudtuk kijelölni a hosszabb túranapokat.

Az odautazás személygépkocsikkal történt Budapest és Miskolc környékéről, illetve kísérőink részéről Nagyváradról. A hosszú út során szép időnk volt, így az őszi napsütésben gyönyörködhattünk a Kőrös-völgy, a Király-hágó és a Mezőség változatos tájainak látványában.

Estére értünk szállásunkra, amely Gyilkos-tó településen volt, közvetlenül a Gyilkos-tó partján lévő vadászházban. A vadászházat a Gyergyó-Tölgyesi Erdészet üzemelteti, azonban mára csupán turistaszállóként működik, mert amióta a tó környéke védett terület lett, a vadászat ezen részen teljesen megszűnt.

Programunk egyik fő szervezője, az erdészetnél dolgozó Szabó István már érkezésünk után nem sokkal köszöntött minket és Laczkó Zoltán nemzeti parkos kollégával együtt ismertették az

általuk javasolt heti programtervet. A kiadós vacsora után a 18 fős társaság még sokáig beszélgetett az útról és a várható élményekről.

Második nap a reggeli után Laczkó Zoltán vezette a csapatot első túránk kiindulópontjára. Alighogy elhagytuk szállásunkat, a reggeli fényben máris gyönyörű kilátás nyílt a tó felett a Kis-Cobárd sziklatömbjére.

Autóinkat a gyilkos-tói templomnál hagytuk, onnan gyalog folytattuk utunkat a Csíki-bükk oldalában, a Postafal mellett, mintegy 1000 m tengerszint feletti magasságban. Az első hegy neve utal egykori lombhullató erdeire, azonban most főleg lucfenyő borítja, bár az itt is tapasztalható fenyőpusztulás miatt könnyen lehet, hogy ismét a bükk lesz az uralkodó fafaj.

Vezetőnk folyamatosan mesélt a tájról, az út menti látnivalókról. A Nagy-hagymás-Békás-szoros Nemzeti Park nem nagy területű, a maga 6750 hektáros kiterjedésével az egyik legkisebb Erdélyben. A keskeny, mindössze 2 km széles működési terület nem teszi lehetővé a hagyományos gazdálkodás megvalósítását. Gyakorlatilag a Gyilkos-tóra, a Békás-patak völgyére, és az azt szegélyező hegycsúcsokra korlátozódik. Az egész nemzeti parkban tilos

a vadászat, és állami szinten az idegenforgalomba sem kapcsolódnak be. Feladatuk többek között a természetvédelmi értékek megőrzése, kutatása, megfigyelése, ismeretterjesztés és szemétszedés.

Megtudtuk, hogy a Gyilkos-tó problémája leginkább az, hogy egyszerre 4 gazdája is van: a gyergyószentmiklósi önkormányzat, az erdészet, a vízügy és a nemzeti park. Így aztán összefogás hiányában önállóan egyik szervezet sem intézkedik a tó és környéke fejlesztése érdekében, mindenki a másikra vár. Az igazi probléma a folyamatos, de egyre gyorsabb feltöltődés, feliszapolódás. Különösen a Veres-patak, amelyről a tó eredeti nevét (Veres-tó) is kapta, hoz sok hordalékot a tóba, mert az egykor a patakon épült hordalékfogó műtárgy már nem tölti be szerepét, karbantartást igényelne.

Nem túl hosszú séta után egy nyeregbe értünk, ahol a kaszálón átvágva az erdőben már egyre jobban emelkedett az ösvény. A jelzetlen ösvényen rövid kapaszkodás után értük el az első kilátópontot, ahonnan megcsodálhattuk a Kis-Békás-völgyet, háttérben a Fekete-Hagymás 1774 m magas csúcsával.

Vezetőnkől megtudtuk, hogy a Hargita mellett a Nagy-Hagymás hegység is kiváló medvés hely, hiszen mindkettő ideális környezetet jelent a medvék téli nyugalma számára a hosszan tartó, hideg télnek és a számos barlangnak köszönhetően. Megfigyelések szerint Erdély más részéről, Ukrajnából, sőt Szerbiából is érkeznek ide medvék te-

lelni. Ha tél kezdetén sok a medvényom és csapás a környéken, minden bizonnyal kemény tél várható.

A következő kilátóhelyet a Máriakői kilátót a hegy tulsó peremén értük el, ahonnan letekintve páratlan látványként tárult elénk a Békás-szoros, és a mélyben szürke szalagként kigyózó autótút. Egész más a szoros innen fentről nézve, és a sziklafalak, azok növényzete is jobban megfigyelhető. Eddig egyedül a kilátó alatti sziklafalakon figyelték meg a ritka hajnalmadár előfordulását. Rövid séta után újabb kilátóponthoz értünk a hegy egy másik szélén, ahonnan az Oltárkő, az azon felállított fakereszt, és a Tündérgert sziklatömbje mutatott lenyűgöző képet.

Miután kellőképpen kigyönyörköd-tük magunkat, visszatértünk az ösvényen a nyeregbe, ahol elköltöttük tarisznyás ebédünket, majd rövid pihenőt követően folytattuk utunkat a Gyilkos-csúcs felé. Útközben a kavicok között több megkövült állati maradványt találtunk, amelyek az egykori tengerfenékről kerültek napjainkra a felszínre.

Az 1315 méter magas Gyilkos-csúcsról aztán csodás kilátás nyílt a környező hegyekre, jól látható innen a Nagy-Hagymás vonulata. A Gyilkos-tavat is megcsodálhattuk madártávlatból, és vezetőnk elmesélte a tó keletkezésének történetét, amelyben valószínűleg az 1837-ben a környéket sújtó vihar, és a lehullott nagy mennyiségű csapadék játszott döntő szerepet. A tó később folyamatosan töltődött az őt tápláló 4 patak, a Likas-, a Veres-, a Cohárd- és Juh-patakok által. 1970-ben több hordalékfogót is építettek, azonban azok mára nem működnek, és a Juh-patak völgyében a '90-es években végzett nagyarányú fakitermelés is jelentősen

Kísérőnk mesél a környékről

növelte a lemosott és tóba jutó hordalék mennyiségét. Az erős szél miatt hosszasan nem tudtunk a csúcson tartózkodni, így a már járt úton visszatértünk az autókhoz.

Következő nap egy másik nemzeti parkos kolléga, *Angi Zoltán* vezette a csapatot. A reggeli, kissé borús, párás időben a vadászháztól indulva a tóparti ösvényen értük el a Gyilkos-tó keleti oldalát, ahol a Cohárd-patak betorkollásánál már várt minket kísérőnk. Ismertetőjéből megtudtuk, a Pécsi Tudományegyetem kutatói megállapították, hogy a tó legnagyobb mélysége 9–10 m, de már 3–4 métertől teljesen sötét van és a merülés kicsit sem veszélytelen a víz alatti „erdő” maradványai miatt. Még a tó melletti ösvényen járva láttunk egy fémtáblát az egyik fán, amely egy régen használt (1890 körüli) erdészeti jelzés volt, amelyekkel akkoriban az erdőtagokat jelölték.

A szokásos medve témát az ösvényen talált friss hulladék tette aktuálissá, és Zoltán is mondta, hogy rendszeres vendég a tó környéki vendéglátóhe-

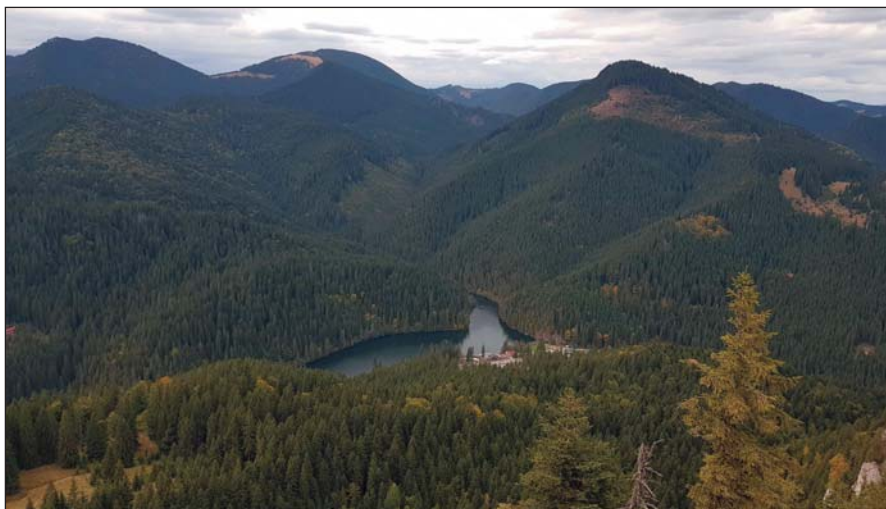
lyek közelében a medve, amit éjszaka a kutyák ugatása, reggel pedig a feldúlt szemetes kukák látványa kísér.

A tavat megkerülve túránkat a 2016-ban elhunyt *Wild Ferencről* elnevezett emléküton folytattuk, aki a gyergyószentmiklósi hegyimentő szolgálat társalapítója, később edzője volt. Kényelmes erdei sétával értünk el a Kis-Cohárd sziklatömbjének aljába, ahol a párperces pihenő során máris zergéket pillantottunk meg a fölénk magasodó sziklák tetején.

Követve az ösvényt, amely mellett információs táblák mutatták be a helyi élővilágot, feljutott csapatunk a Kis-Cohárd csúcsára. Itt egy – a környéken több csúcson is felfedezhető – gyopáros kereszt jelzi a hegytetőt, amelynek tövében a csapat lepihent és a Gyilkos-tó gyönyörű panorámáját csodálva elköltötte ebédjét. Innen különösen jól látszik a tó kialakulásának folyamata, a hegyoldal, amely becsúszott a völgybe, elzárva a Veres-patakot, amely a tótól keletre már Békás-patak néven folytatódik.

Az őszi erdő színei már itt is szép keretet kölcsönöztek a kilátásnak. Nem messze az ebéd helyétől egyikünk egy viperát fedezett fel, amely az egyik szikla tövében gyűjtötte a nap sugarak melegét, és egészen sokáig tűrte a népszerűséggel együtt járó hosszas fényképezést. Kísérőnk elmesélte, hogy a Cohárd név onnan ered, hogy az 1800-as években egy német származású geológus, *Herbrük Ottó* kutatta a környező hegyeket, és ő mondta, hogy ez a kőzet „zu hart” (túl kemény), amelyből áthallással alakult ki a mai elnevezés.

Miután eleget nézelődtünk, folytattuk utunkat a Tündérgert felé. Útközben egy idős erdőn vágunk keresztül,

Kilátás a Gyilkos-csúcsról

amelyben a vihar által kialakított léceken szépen megfigyelhető a természetes felújulás folyamata. Emberi beavatkozástól teljesen mentesek ezek az erdők. Kiérve a sziklatömb szélére, megértettük, miért hívják Tündérbertnek a helyet, majd sokáig szemléltük az alattunk lévő sziklapárkányokon és teraszokon legelő és pihenő zergéket.

A szemerkélő, majd egyre erősödő esőben ereszkedtünk le egy erdőn keresztül a Kupás-patak völgyébe, ahol egy régi erdészház mellett lévő fedett asztalnál várakoztunk, hátha eláll az eső. Mivel az eső nem akart csendesedni, visszavettük esőköpenyeinket és lesétáltunk a Békás-szorosba, ahonnan már az aszfaltutat követve értük el szállásunkat. Útközben a nemrég fentről szemlélt sziklafalakat letről is megtekinthettük. Az elázott csapatnak jólesett a forró tea és a finom leves vacsorára.

Harmadik túranapunk reggelén erdész kísérőinkkel Gyergyószentmiklós

történik. A felújítási munkákhoz szükséges csemetemennyiségen felüli szaporítóanyag értékesítésre kerül. A munkákat évente történő pályázatással kiválasztott vállalkozó végzi, azonban jelen van egy állandó alkalmazott is, aki erdésztechnikus és emellett kertész is. Ő irányítja és ellenőrzi közvetlenül a napi munkavégzést.

A szükséges műtrágya-, és vegyszerfelhasználás szigorúan, az FSC rendszer általi követelményeknek megfelelően történik. Érdekességként tudtuk meg, hogy az utóbbi időben nincs vörösfenyő mag, így ilyen csemetét nem is tudnak nevelni. Természetesen máshol is vannak csemetekertek, Homoródszentmártonban például kizárólag lombos csemetéket nevelnek, Maroshévízen pedig lucfenyő maggyűjtő rezervátumot tartanak fenn.

Szóba került a vadászat is, amivel kapcsolatban megtudtuk, hogy a sertéspestis itt is megváltoztatta a vadgaz-

A csemetekerti programot követően megálltunk a Görgényi-havasok és a Hargita közötti libáni átjárónál, hogy onnan tekintsünk vissza a hátunk mögött hagyott Gyergyói-medencére. Kísérőink megmutatták a nevezetesebb tájképi elemeket, és a híresebb történelmi események innen látható helyszíneit. A tájat szemlélve házigazdánk elmondta, hogy az erdészet infrastruktúrája nagy változáson ment át, hiszen az egykori 1550 km erdészeti úthálózatnak alig több, mint 20%-a (330 km) maradt csak a kezelésükben, a többi az önkormányzatokhoz került. A vadászati jog náluk is a földtulajdonoshoz kötődik, így 2011-ben nagyon sok területen került át a vadászat a magántulajdonosokhoz és közbirtokosságokhoz.

A kitekintés után következő megállónk a Zeteváraljai víztározó gátja volt. A tározót 1976-ban kezdték építeni és 1992-ben fejeződött be véglegesen. A 130 hektár felületű, Y-alakú tározó elsősorban árvízvédelmi, másodlagosan ipari céllal épült és a Nagy-Küküllő menti üzemeket szolgálta, azonban később egy turbinát is beszereltek a műtárgyba, így a vízszintesést és a vízsebességet kihasználva elektromos áramot is nyernek. Egykor az erdészet kezelésében volt a tározó, azonban ma már más a kezelője, éppúgy, mint a tározót magába foglaló vadásztársaságnak. Kísérőink nosztalgiaival mesélték a tározó körüli erdőkben történt medvehajtások érdekes történeteit.

A tározótól a közeli Ivó községbe utaztunk, ahol a község szélén az egykori Ceaușescu-vadászsház udvarán már vártak minket a helyi, Homoródi Erdészet munkatársai. *Simó Ferenc* erdészvezető mellett *Balogh Attila* fahasználati vezető és *Balogh László* erdésztechnikus, a vadászház gondnoka fogadta a csapatot.

Ferenc ismertetőjéből megtudtuk, hogy az erdészet hajdani területe jelentősen lecsökkent. Az általuk kezelt 60 000 hektár állami erdőből a különböző visszaszolgáltatások miatt már csak 3000 hektár maradt, emellett 13 500 hektár magán- és önkormányzati erdőben végzik az őrzési és egyéb adminisztrációs feladatokat. A fajösszetételt tekintve 45%-ot ér el a bükk, 20%-ot a lucfenyő, 12%-ot a kocsánytalan tölgy és 11%-ot a gyertyán. A fennmaradó részt duglász- és egyéb fenyők, illetve lombos elegyfajok alkotják. Bevételek legfőbb forrása a faeladás – bár a fapiaccon jelentkeznek bizonyos gondok –, és a szolgáltatás, amelynek keretében teljes adminisztrációt végeznek, illetve ha kell a terepi mun-

A Tündérbert tetején

határában, az erdészet legnagyobb megmaradt csemetekertjének bejáratánál találkoztunk. Szabó István bemutatta a Gyergyó-Tölgyesi Erdészet erdőművelési feladatait ellátó *Gál Emil* kollégát, aki egyéb teendői mellett a csemetekertet is vezeti.

A 6 hektáros, főként túlevelű fajokat nevelő kertben jelenleg csak 4 hektárnyi területen folyik csemetetermelés, évente mintegy 2,2 millió lucfenyő és 90 ezer jegenyefenyő csemetét állítanak elő. Az erdészet területe 23 000 hektár, szórványosan elhelyezkedő állami erdőből és 66 000 hektár szerződéses alapján kezelt magánerdőből áll. Az állami területeken évente kb. 40 hektár mesterséges és 15 hektár természetes felújítás, a magánerdőkben évente 135 hektár erdőfelújítás (döntően természetes)

dálkodást. A szórók közel a településekhez található, nincs etetés, csak télen kiegészítő takarmányozás. Állati fehérjét, granulátumot nem használnak, kizárólag almát, répát és a székelykeresztúri csemetekertjükben megtermelt kukoricát viszik ki a területre. Borszeiken található egy 300 hektáros disznós kert, amelyben nincs túl sok disznó, azt is elsősorban a pestis utáni időkre tartják magnak, visszatelepítés céljából. A vadászházakból sok helyen turisztaszállás lett, és elsősorban a ki-kapcsolódást kereső, a csendet kedvelő közönséget igyeksenek kiszolgálni.

A táj történetében még két meghatározó eseményt ismertünk meg, a 1995. és 2002. évi nagy széldöntéseket. Az elsőben mintegy 1500 hektár erdőterületen 3 millió m³ faanyag károsodott.

kában és az értékesítés szervezésében is segítenek a gazdálkodóknak. A 3000 hektár állami területen évente kb. 8000 m³ fát vágnak ki, ez 2019-ben másfélszerese lett a jelentős mennyiségű száradék és a hőtörés miatt.

Közjóléti tevékenységükkel kapcsolatban megtudtuk, hogy tavasszal iskolás csoportoknak tartanak erdei iskolát. Parajdon van a régi erdészeti központ épülete, amelyet erdei iskolának terveznek átalakítani, illetve további 54 épülete van az erdészetnek, azonban ezekből 38 nagyon rossz állapotban van jelenleg. Tehát lehetőség lenne, tervek is vannak, a finanszírozási kérdés vár megoldásra.

Neamt megyében és a Bucsecs-hegységben is vannak tanösvények, illetve a korábbi napokban részünkről is megismert Gyilkos-tó körüli védett területekre összpontosul a fő közjóléti tevékenység.

Csoportkép a vadászház előtt

Jelentős területen érintettek az erdek a Natura 2000 hálózat által, kb. fele-fele madár-, illetve élőhelyvédelmi céllal.

Az erdészetvezető elmondta, hogy a vadászházat 1972-ben építették az akkori pártfőtítkár számára, és egészen 1990-ig senki más nem használhatta, csak a vezér és felesége. Egyébként sokat jártak ide vadászni, ami nem csoda, mert ez volt az erdészet legjobb vadászterülete akkoriban. A ház érdekessége, hogy kizárólag fából készült, és az állagmegóváson kívül semmiféle átalakítást nem végeztek rajta, mióta megépült. A szobákat és egyéb helyiségeket olyan formában láthatjuk ma is, ahogyan azokat a 70-es években is használták, még a bútort is az eredeti. A falakat bent a környező területről származó trófeák és a híresebb vadőrökről, személyzetről, kiemelkedőbb területekről és vadászvendégekről ké-

szült fényképek díszítik. A társaságunkban lévő Emil még vadásztatta az egykori vezért, mesélt is néhány korabeli történetet. A ház ma már nem üzemel vadászszázként, csupán szállásként, az erdészetnek nincs itt vadászterülete, így vadászok sem jönnek, csak azok a régi külföldi vendégek néha nosztalgiából, akik még vadásztak itt a régebbi időkben.

Egy kis vendéglátást követően autókkal tovább mentünk a Madarasi-Hargitán lévő menedékházig, ahonnan gyalog folytattuk utunkat az 1801 méter magas csúcsig. A rendkívül ködös és szeles idő miatt sajnos nem nyílt kilátás, azonban a rengeteg kopjafa és emléktábla így is meghatározta az élményt.

Miután visszatértünk az autók szintjére, az erdészet egykori „málnabegyűjtő” házába invitáltak minket házigazdáink, amelyet 2000-ben felújítottak

elkészítettünk kísérőinktől, majd visszatértünk szállásunkra.

Utolsó túranapunkon ismét a nemzeti parkos Angi Zoltán kísérte a csapatot. Autókkal Kovácspéteren keresztül értük el Balánbányát. Itt a település szélén hagyva a kocsikat, egy túraútvonalon indultunk el, amely eleinte meredeken, majd egyenletesen emelkedve vezetett az Egyeskö felé. Útközben szép kilátás nyílt a szomszédos hegyre, amelyet Öcsémnek neveznek, és a természet erőit hitelesen szemléltető Ördögmalomra. Mielőtt elértük az Egyeskö menedékházat, a környék legtisztább és legfinomabb forrásának vizét is megkóstolhattuk.

A menedékháznál megpihentünk, majd a csapat egy része megmászta az Egyeskö csúcsát, amelynek rendkívül meredek és éles sziklaperemén, hasadékaiban kiépített drótkötél kapaszkodó segítette, illetve tette biztonságosabbá a feljutást. A látvány, köszönhetően az egész napra jellemző napos, tiszta időnek, páratlan volt. A kis csapat el is időzött a néhány négyzetméteres teraszon, a lehető legtöbb fényképet készítve.

Leereszkedve aztán folytattuk utunkat legelőknél és erdőn át a Nagy-Hagymás csúcs felé. Több mint egyórás emelkedés után értük el az 1792 méter magas csúcsot. A sziklás csúcson a régi jelzés mellett, attól kissé alacsonyabb szinten már itt is áll egy gyopáros kereszt.

Miután kigyönyörködtük magunkat és elfogyasztottuk tarisznyás ebédünket, visszaindultunk a már megtett úton, kivéve három társunkat, akik úgy döntöttek, tovább haladva gyalog mennek vissza Gyilkos-tó melletti szállásunkra. A menedékházhoz addigra egy iskolásokból álló csapat érkezett, akik osztálykirándulás keretében keresték fel a hegyet, és épp a menedékház előtti réten játszottak. Lefelé tartva egyébként még több túrázóval találkoztunk, akiket minden bizonnyal a szép őszi idő vonzott a természetbe. Az autóknál aztán elkészítettünk aznap vezetőnktől, és visszaindultunk a vadászházhoz. Mire hazaértünk, három társunk már jó ideje megérkezett. Vacsora, majd az utolsó esti beszélgetés következett.

Vasárnap reggeli után bepakoltunk az autókba, majd a jövő évi túraterveket laltogatva megköszöntük Zsoltéknak a szervezést és a kíséretet. Búcsúzás után a következő találkozás reményével mindenki elindult hazafelé.

Miklós Tamás

titkár, OEE Erdők a Közjóért Szakosztály